

Karolinska
Institutet

NyhetsBrevet

Nr 16, 2013 Paracetamolförgiftningar Regionala Nätverket Stockholm/Gotland

Ledningsgruppen:

Danuta Wasserman, Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (NASP),
Gergö Hadlaczky (NASP)
Gunilla Wahlén (SPES)
Per Anders Rydelius (MIND)

Redaktion:

Danuta Wasserman (NASP)
Birgit Friséen-Andersson (NASP)
Rigmor Stain, redaktör, kontaktperson mellan nätverken och NASP

Sammanfattning

Läkare vid Giftinformationscentralen (GIC) i Stockholm varnar i Läkartidningen för att paracetamolförgiftningar blir allt vanligare. En förgiftning kan ske redan vid en fördubbling av den högsta tillåtna dagsdosen och ge upphov till svåra, ibland livshotande leverskador. Inget annat läkemedel kommer i närheten av det antal förfrågningar till GIC vid förgiftningstillbud, som paracetamol står för. Läkarna anser att en orsak till den ökade förgiftningsfrekvensen är lättillgängligheten, eftersom läkemedlet sedan 2010 säljs i livsmedelsbutiker och på bensinstationer och att allmänheten är dåligt informerad om hur giftigt paracetamol egentligen är. Självskada med eller utan avsikt att dö genom handlingen är ofta en impulshandling, som kan förhindras om tillgängligheten av medlet begränsas. Man föreslår att om produkten fortsättningsvis skall tillåtas att säljas i dagligvaruhandeln så borde den begränsas till små förpackningar av brustabletter samt suppositorer och mixtur till barn. Samma sak borde gälla för den receptfria försäljningen av paracetamolprodukter på apotek.

En engelsk studie av Keith Hawthorn och hans kollegor i Oxford visar i en longitudinell studie att frekvensen självmord med paracetamol och antalet levertransplantationsregistreringar signifikant minskat i England och Wales under de 11 år som gått sedan den engelska regeringen genomfört en lag om minskade receptfria förpackningsstorlekar för paracetamol i september 1998.

I slutet av Nyhetsbrevet finns information om kommande aktiviteter under 2013.

Tidigare Nyhetsbrev finns utlagda på NASPs hemsida www.ki.se/suicid under fliken Vetenskapligt bibliotek.

Observera att red. Rigmor Stain har ändrat sin e-postadress till rigmor.stain@comhem.se

Bakgrund

Flera studier har med utgångspunkt från Patientregistret (Socialstyrelsen, Epidemiologiskt Centrum) kunnat konstatera att det skett en kraftig ökning av ungdomars och unga vuxnas självskadebeteende som fordrat slutenvård sedan sekelskiftet. Det inte är möjligt att från registerdata dra några slutsatser om avsikten bakom självskadan varit att ta livet av sig eller inte. Hos kvinnorna har en ökning skett i båda åldersgrupperna, men hos män främst i åldrarna 10-24 år. Läkemedelsförgiftning dominerar starkt som skademethod och förekommer till 81 % hos kvinnorna och till 61 % hos männen. Paracetamol, med handelsnamn som bland annat Alvedon, Panodil och Pamol, är det enskilda läkemedel som överdoseras mest. Förgiftning med Paracetamol är den vanligaste orsaken till akut leversvikt.

Rapport om paracetamol i Läkartidningen

Läkare vid Giftinformationscentralen (GIC) i Stockholm skriver i en artikel i Läkartidningen (**Höjer et al Paracetamolförgiftningar allt vanligare Läkartidningen. 2013;110:CFW3 2013**) att frågor till centralen om akuta paracetamol-förgiftningar har ökat med 39 % sedan år 2000. Under 2012 mottog GIC nära 4000 förfrågningar rörande tillbud med paracetamol, ett antal som inget annat läkemedel kommer i närheten av. Man uppskattar att mellan 1500-2000 personer sjukhusbehandlades för paracetamolförgiftning under 2012. Här finns ett mörkertal, eftersom den, enligt ICD-10, ospecifika förgiftningskoden T50.9 används i ökande utsträckning utan att den preciserande koden för paracetamol NO2B E01 anges. Mellan åren 2010 och 2012 fördubblades antalet frågor till GIC från slutenvården rörande dessa patienter och 4-5 gånger varje dygn konsulteras GIC från svenska sjukhus angående patienter som behöver vård för paracetamolförgiftning.

Förpackningar på 20 tabletter á 400-500 mg säljs receptfritt i livsmedelsaffärer och på bensinstationer, vilket GIC anser ger kunden den felaktiva informationen att läkemedlet är harmlöst. Visst, det är ovanligt med biverkningar vid normaldosering, vilket delvis är orsaken till att det används i den stora omfattning som är fallet. Men förgiftning med paracetamol kan ske redan efter en fördubbling av den högsta rekommenderade dagsdosen, vilket är 4g/dygn. Kunskapen om vilka livshotande följder en oavsiktlig överdosering kan ge är sannolikt mycket låg hos allmänheten. Det finns uppgifter på att upp till hälften av alla allvarliga förgiftningar sker oavsiktligt (Schiller et al 2010, Cleveland J Med 2013; 77:19-27). Avsiktlig förgiftning i självskadesyfte är å andra sidan mycket vanligt bland tonåringar och unga vuxna och handlingen kan vara såväl en impulshandling som ett planlagt självmord.

Då initiala symtom på förgiftning ofta saknas eller är diffusa är det inte ovanligt att personer som överdoserat söker läkarvård för sent när behandlingsåtgärderna blivit begränsade. Leverskadan kan ha blivit så svår att endast transplantation återstår eller att patienten dör efter några dagar. För att undvika leverskada måste patienten komma under vård senast 8-10 timmar efter tablettintaget, så att en minst 20-timmars antidotbehandling med intravenös infusion av acetylcystein kan sättas in. Acetylcystein ökar bildandet av glutation i levern och leverns förmåga att metabolisera paracetamol. Det är stora och kostsamma sjukvårdsresurser som tas i anspråk vid akut- och intensivvårdsavdelningarna. Förutom antidot behandlingen krävs upprepade analyser av leverfunktion och blodnivåer av paracetamol samt kontroller under efterförloppet. I de allvarligaste fallen kan det bli nödvändigt att föra över patienten till en av landets två enheter för levertransplantation.

Slutsatser

Det är tack vare att sjukvården utvecklat och förbättrat behandlingsåtgärderna vid paracetamolförgiftning som vi idag kan förhindra många fall av allvarliga leverskador, skriver läkarna

vid GIC och konstaterar vidare, att funnes inte dessa behandlingsåtgärder skulle paracetamolpreparat omedelbart dras in på grund av sin höga toxicitet. Läkarna föreslår att försäljningen av paracetamolpreparat i detaljhandeln och den receptfria på apoteken begränsas till små förpackningar av brustabletter samt suppositorer och mixtur till barn. Vidare uppmanas läkarkåren till att begränsa förskrivningarna av paracetamol till vad som behövs vid det aktuella smärttillståndet och att informera patienter och anhöriga om att den maximala dygnsdosen aldrig överskrids.

Problemet är inte unikt för Sverige utan har beskrivits både i Storbritannien och i USA. Den brittiska regeringen beslöt i september 1998 att följa det engelska läkemedelsverkets (the UK Medicines Control Agency) rekommendationer och begränsade den tillåtna försäljningen av paracetamol per tillfälle till 32 tabletter för apoteken och 16 tabletter hos dagligvaruhandeln. Man rekommenderade även att läkemedlet skulle förpackas i tryckförpackning i stället för i burk.

Keith Hawton vid centrum för suicidforskning vid universitetet i Oxford och hans kollegor har studerat vilka effekter begränsningen haft på antalet självmord med paracetamol och antalet levertransplantationer. Studien hade en longitudinell design och man fick genom olika register tillgång till data över antalet självmord som skett genom överdosering av paracetamol för varje kvartal mellan åren 1993-2009 och för antalet levertransplantationer för varje kvartal mellan åren 1995-1998 i England och Wales (**Hawton et al Long term effect of reduced pack sizes of paracetamol on poisoning deaths and liver transplant activity in England and Wales: interrupted time series analyses 2013 BMJ 2013;346:1403**).

Man fann att det skett en 17 % minskning (95 % CI -25 till -9) för varje kvartal i antalet självmord orsakat av paracetamolförgiftning under åren efter det att försäljningsrestriktionerna trätt i kraft, jämfört med före. Minskningen var totalt sett 43 % eller motsvarade att 765 färre personer dog genom avsiktlig paracetamolförgiftning under de 11 år som gått sedan restriktionerna infördes. Efter 1998 skedde också en 61 % minskning i antalet patienter som registrerats för levertransplantation varje kvartal, vilket motsvarade att 482 färre personer registrerats för transplantation. Däremot hade antalet utförda levertransplantationer efter avsiktlig paracetamolförgiftning inte minskat signifikant efter 1998.

Slutsatser

Resultaten visar att skett en signifikant minskning av antalet självmord och antalet registreringar till levertransplantation orsakat av paracetamolförgiftning mellan åren 1998 och 2009, vilket forskarna sätter i samband med de restriktioner för försäljning av paracetamol som genomfördes 1998. Forskarna har tidigare visat att icke-letala dödsfall efter överdosering av paracetamol minskade med 20 % de närmaste åren efter restriktionens införande (Hawton et al. BMJ 2004; 329). Ett självmord är till stora delar en impulshandling och genom att minska tillgången till suicidmedel, i det här fallet paracetamol, begränsas möjligheten att genomföra handlingen. Ett liknande exempel är minskningen i antalet självmord som skedde i Storbritannien när man övergick från giftig hushållsgas till en mindre giftig naturgas.

Föreningen Psykisk Hälsa www.psykiskhalsa.se har startat en ny webb-stödsida för unga vuxna med psykisk ohälsa och självmordstankar.

Man kan prata anonymt på chatten vardagar mellan 19-22 och det gäller såväl för den som mår dåligt som för oroliga anhöriga och vänner. Man kan även maila frågor och få information om självmord och psykisk hälsa.

Gå till hemsidan www.sjalmordsupplysningen.se och läs mera.

Föreningen söker personer som kan fungera som handledare och stötta och vara bollplank till de volontärer som nu chattar med de hjälpsökande på webbstödsidan på kvällstid. Man söker personer med utbildning inom vård och omsorg och med kunskap om självmord, gärna personer som gått någon av NASPs/KIs utbildningar.

Intresserade ombedes vända sig till Marie-Louise Söderberg

070-484 0334 eller 08-34 70 65

Eller maila till marie-louise.soderberg@psyiskhalsa.se

Suicide Rescue är en ny svensk organisation som arbetar för att rädda liv och minska antalet självmord. Gå in på organisationens hemsida och läs om deras målsättningar och arbete.

www.suiciderescue.se

Du kan även få information direkt ifrån ordförande Ludmilla Rosengren

ludmilla@suiciderescue.se

Dr Amy Wenzel, Universitetshuset i Uppsala håller regelbundet Workshops om KBT-vid självmordsnärhet. Du kan läsa mer om dr Wenzel idén bifogade informationen samt om KBT-behandlingen på hemsidan www.kbt-centrum.se och www.kbt.nu

Konferenser under 2013

iamp, the interacademy medical panel, **anordnar den 22-23 oktober** ett symposium om **Child and adolescent mental health** i Beijersalen, Kungliga Vetenskapsakademin, Lilla Frescativägen 44 A, Stockholm.

Allmänheten är välkommen, det är kostnadsfri entré, men registrering är obligatorisk. **Program och karta har bifogats (KVA-konferens)**. För registrering och ytterligare information besök hemsidan <http://kva.se/events>

EPA, the European Psychiatric Association är den största föreningen av psykiatrer i Europa och omfattar individuella medlemmar från 75 europeiska och internationella stater och 33 Nationella Europeiska Psykiatriska Föreningar.

EPA arbetar bland annat för att förbättra den psykiska hälsovården i Europa och att höja kvaliteten på den teoretiska och praktiska utbildningen i psykiatri. **I samband med EPAs 30-årsjubileum i höst anordnas jubileumssymposiet "Are People with Mental Illness Truly Citizens of Europe" den 15 november 2013 i Strasbourg.**

Det kostar ingenting att delta men registrering måste ske före den 15 oktober 2013. Gå in på hemsidan www.europsy.net för att läsa om programmet och för att registrera dig.

I bifogade dokument "EPAs 30års jubileum" kan du läsa om hur EPA bildades, dess 30-åriga historia och nuvarande målinriktningar. **EPAs 22 European Congress of Psychiatry äger rum 1-4 mars 2013 i München, Tyskland.** Ytterligare information se hemsidan www.europsy.net

Aktuell litteratur

Ringskog Vagnhammar S & Wasserman D. *Första hjälpen vid självmordsrisk*. Utgiven av Studentlitteratur, uppl 1:2, 2011
ISBN 978-91-44-06068-2

Wasserman D. *Depression (The Facts)* 2nd Edition, omarbetad för allmänheten.
Boken har vunnit 2012 "Book Award" priset från British Medical Association Book of Science Awards 2012, for the Public Understanding of Science. Priset delas ut till den bok som panelen anser bäst stödja främjandet av allmänhetens förståelse för vetenskap.
Utgiven av Oxford University Press November 2011.
ISBN 9780199602933

Vetenskapligt bibliotek är tillgängligt för er alla

Varje månad läser Jerzy Wasserman, Vladimir Carli, Gergö Hadlaczky, Guo-Xin Jiang, Marcus Sokolowski, Rigmor Stain, David Titelman och Danuta Wasserman alla självmordsrelaterade artiklar, som publicerats i peer-granskade tidsskrifter. Det rör sig om c.a 300 artiklar/månad. De viktigaste och mest intressanta läggs ut i "läsrummet" på NASPs hemsida: [Nyligen publicerade artiklar av stor vikt.](#)

Om du stöter på några problem så hjälper Gergö Hadlaczky och Lizzy Mårtenson på NASP dig gärna.

Har Du information som Du vill vidarebefordra inom nätverket Stockholm-Gotland eller till de övriga nätverken i suicidprevention **mejla direkt till mig. Observera att jag ändrat postadress till rigmor.stain@comhem.se**

Redaktör

Rigmor Stain, dr med sci, docent, NASP